

"אחת שאֵלתי מאַת ה' אוֹתָה אֲבַקֵּשׁ; שַׁבְּתֵי בְּבֵית ה' כֹּל יְמֵי חַיֵּי; לַחֲזוֹת בְּנֶעֱמַם ה', וּלְבַקֵּר בְּהִיכְלוֹ." (תהלים כז, ד)

שבת קודש, תשע"ב
פרשת וישלח
פאצא
עלון מס. 101

הגיליון יוצא לאור בסיוע
ידידינו הדגול
ר' אילן כהן צדק שיח'
להצלחתו בכל העניינים

בֵּית ה'

נקודה למחשבה - עמונה ומאירה בפתחה לפרשה

לחופש נולד

אמן צעיר נכנס אל אתר מכרות ומניח על השולחן המשרדי המאובק - יצירת מופת. בעל המקום מתבשר כי הוא מקבל אותה במתנה ללא תמורה ותוהה: "מדוע?" סיפור זה מהווה עבורנו בני האדם מטאפורה פורצת-דרך לחיים, אצל כולם ללא יוצא מן הכלל - נמצאים מלאכים הממתינים לצאת החוצה, אל האור...

במקום לענות תשובה - פתח האמן בסיפור היסטורי: "לפני הרבה שנים חי באיטליה אמן העל מיִכֶּלָאֲנֶג'לוֹ בואונֶרֹטִי, מן האישים הבולטים בתחום ושחלק מפרי מעשי ידיו נחשב לפסגת התרבות המערבית. פעם אחת הוא בחר גוש אבן גיר שנדחה בשתי ידיים על ידי עמיתיו למקצוע, ויצר ממנו את אחת מיצירותיו הנפלאות. כשסיים את עבודתו שאלו אותו: 'איך היית יכול לדעת שמאבן זוהי וחסרת חשיבות כמו זאת - תצא עבודת אמנות מדהימה כזאת?' ומיכלאנג'לו ענה בפשטות: 'אני ראיית את המלאך הכלוא באבן ממתין בדממה לצאת אל אוויר העולם. לקחתי את כלי עבודתי בידי ושייפתי בעדינות לאט-לאט, עד שאותו מלאך נגאל מיסורי וכבלי השבי לצמיתות, כאשר השתחרר ויצא החוצה, אל מרחבי החופש והדרור.'

האמן עצר מדבריו, הרהר קלות ואחר כך המשיך: "אם אתה זוכר לפני ששה חודשים באתי לפה כדי לבחור גוש אבן גיר שתשמש אותי לעבודתי. ואכן, מצאתי אבן אחת זרוקה בפנית המחצבה. כשנגשתי אליך לברר כמה עלי לשלם בעבורה - הענקת לי אותה ללא תשלום. כשהתעניינתי למה? ענית לי כי היא מכערת את האבנים הטובות שנמצאים כאן במקום, ולכן תשמה אם אסלק את המטרד מכאן אחת ולתמיד.

כדברך - עשיתי. הבאתי את האבן הפשוטה אל הגלריה הפרטית שלי. במשך הזמן שחלף מאזמן שעות הבוקר המוקדמות שנמשכו אל תוך השעות הקטנות של הלילה - רכנתי מעל שולחן העבודה ושייפתי אותה בסבלנות עד שהמלאך שנכלא בתוכה יצא אל אוויר העולם. אתה חשבת כי אבן זאת היא התגלמות הכיעור, אך הנה עתה המציאות עלתה מעל כל דמיון. כעת יצא ממנה דבר טוב. אותה נקודת אור ניצבת לפניך עכשיו במלא הדרה, האבן הזאת שציירת אותה כלא מוצלחת למאומה והדבקת לה את הכינוי 'מכוערת', תואר דוחה שמבטא סטיגמה שלילית ובלתי מחמיאה במיוחד, והנה הבאתי לך את המלאך שעשיתי מאותה אבן, ראה כמה הוא יפה, כמה השראה טובה נכנסת בנו כשאנו

הגבר הצעיר שעמד בפתח המחצבה - בא הנה לחפש לעצמו גוש אבן שיש - כדי ליצור ממנה יצירה נוספת שתפאר את הגלריה שלו. בפאתי המכרה צדו עיניו חתיכת אבן מושלכת שענתה בדיוק על דרישותיו.

הוא ניגש אל בעל האתר ושאל: "כמה תרצה עבור האבן הזאת?" והלה ענה לו: "מבחינתי, אתה יכול לקחת אותה - בחינם!" התפלא האמן על דבריו והתעניין: "מדוע אתה נותן לי אותה ללא תשלום?" ובעל המחצבה השיב לו: "גוש האבן הזאת מכוערת בכל קנה מידה. היא סתם מפריעה לי כאן! הכיעור שלה מוריד את הערך של האבנים הטובות שנמצאים פה. אשמח מאוד להיפטר ממנה מהר ככל האפשר." - כך אמר כשלדבריו האחרונים הללו - נלוותה נימת זלזול בוטה.

שמח היוצר על התשורה, הוא נטל אותה בברכת תודה ופנה לדרכו.

כעבור חצי שנה, שב האמן למקום אוהז בידו חבילה עטופה בנייר עיתון. הוא חיפש את מנהל המקום ומצא אותו רכון במשרדו על ים ניירת מסמכים.

"שלום אדוני", בירך אותו תוך כדי פתיחת האריזה. מול עיני הבעלים - נתגלתה אחת מיצירות המופת היפיפיות ביותר שראה אי פעם. "זה מדהים. איזה יופי של עבודת אומנות גם חומר הגלם של היצירה הזאת מעולה", התפעל האיש והוסיף: "אבל למה בעצם הבאת לי את זה לפה? הרי אני לא עוסק בשיוק של דברים כאלה, כאן מוכרים רק גושי אבנים גולמיות בלבד?" "תתפלא לשמוע כי בכוונתי להביא לך את היצירה בתור תשורה", הכריז האמן.

פניו של האיש הסגירו את התדהמה שהשתלטה עליו לנוכח הבשורה הדרמטית. הוא לא האמין למה ששמעו אוזניו הרי יצירה פלאית כזאת שוויה עצום. "חזור שנית על דברך כנראה שלא הבנתי אותך נכון", ביקש ממנו.

מסתכלים על האבן המרהיבה הזאת. קח אותה במתנה כי היא שלך..."

"וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדום." כאן, בפתיח הפרשה שלפנינו מסתתרת נוסחת הקסם המנצחת לקירוב לבבות בכלל, ולפצח את יסודות הנפש – אחת ולתמיד בפרט. כאן, יעקב מתגלה לא רק כמנהיג חלוץ בתחום הלוחמה הפסיכולוגית, אלא גם כפדגוג אמן היווד אל נבכי נפש האדם ודולה ממנה את מה שהיא שכחה שלא באשמתה מכורח נסיבות ותמורות הזמן.

כשאבי השבטים עומד אל מול הבלתי נמנע, מפגש טעון רגשות נקם מצד אחיו הגדול המסלים את רף העימות האידיאולוגי שמקנן בהם כבר מרגע יצירתם, עימות הממשיך את שרשרת המלחמה המאסיבית והמתמדת של כוחות בני האור ובני החושך – לכדי עליית מדרגה קיצונית – חיסולו הפיזי של שאר בשרו. אז כשישות ציר הרשע בעולם, עשיו + 400 שכירי חרב הנמנים על צבא הפורעים הפרטי שלו מסמנים מרחוק את המטרה – גדיעת פתיל חייו של אחיו הקטן, ושוקדים עליה בסבלנות המזכירה נמר צמא דם הממתין לטרפו התמים מבעד לשיחים; כשעתיד העם היהודי לוטה בערפל ושרוי בסכנה קיומית – ממשית בדיוק אז מתחוללת נקודת מפנה דרמטית: **"וישלח"**, יוצאים ונשלחים, **"יעקב"**, מן הדמות המקראית של בחיר האבות, שמסמלת את האיזון הבריא לחיים שמבטאת מידת "התפארת" במיסטיקה היהודית, ואת השקפת העולם היסודית והעניינית היורדת לעומק העניין, זאת שלא מתלהמת וממהרת לחרוץ אוטומטית גורלות ולהנפיק אינטנסיבית סטיגמות שליליות ותוויות נמהרות על ימין ועל שמאל, תפיסת חיים שטמונה בשמו: "יעקב", על שם אותו אבר יסודי עליו מוסב כל גוף האדם, 'העקב', **"מלאכים" – אל עשיו אחיו.** יעקב מתאמץ למצוא בתוך מציאות השלילה בעולם, זאת הנוטלת את דגל הכיעור וכל הדומה לו, "עשיו" – נקודות טובות שרמוזות במונח: **"מלאכים"**, הוא מגלף את שכבות האבן הגסות שחוצצות בין עשיו הרשע לבין פנימיותו שספגה ערכים כאלה ואחרים בבית אביהם הגדול, יצחק. כשהוא מוצא אותן הוא שולחן מליבו החם אל לב אויבו המושבע – בכינון ישיר. ואז, המהפך הבלתי יאמן הופך למציאות הקורמת עור וגידים: הרע, **"עשיו"** הופך לטוב: **"אחיו"**, מונח המקרין אהבה ואחוה, שלום ורעות, כשכל זה מתחולל בתוך לב ליבו של עורף האויב המושבע שלו: **"ארצה שעיר שדה אדום"**. אין כאן רק ביטוי 'גיאוגרפי' למקור עוצמת כוחות האופל בעולם, אלא גם תיאור ממוקד על אותן שכבות אפילות שבודדו את המלאכים שיצר עשיו במעשיו ונעלמו לעומת כמות הרוע שאצר אל תוכו. יעקב, דבק במשימתו הפרטית והסיר "בנחישות" (=על האג'דה האידיאולוגית - האקסלוסיבית שלו) ו"ברגישות" (=כלפי הערכים הקבועים של הטוב הצפון בתוך הרבדים

הנסתרים ביותר של נפש האדם), את כל גורמי השלילה שדבקו באחיו מניעים שנרמזו בארבע המילים הללו שמתארות דפוס חיים של: **"ארצה"**, איש 'ארצי' וחומרני, **"שעיר"** עשוי ומוגמר ללא תקנה כאותן 'השערות' שליוו אותו מרגע הגיחו לאוויר העולם, **"שדה"**, הנתנות והפקרות חיי העולם הזה שנכרכו במונח זה המקרין בריחה מן מסגרות החיים לטובת פראות ובעיטה בנורמות ובמוסכמות החברתיות וערכי המוסר והמצפון ממש כחיות ה'שדה'. וכן את ההתנהגות האימפולסיבית הבלתי מבוקרת שלו בחיי היומיום, אורח חיים שבא לידי ביטוי כשראה את נזיד העדשים וקרא לו אינטנסיבית: **"אדום"**, על שם צבעו האנרגטי המסמל תשוקות ותאוות בלתי נשלטות של היצר הבסיסי של האדם, האינסטינקטים הפרימיטיביים ("האיד").

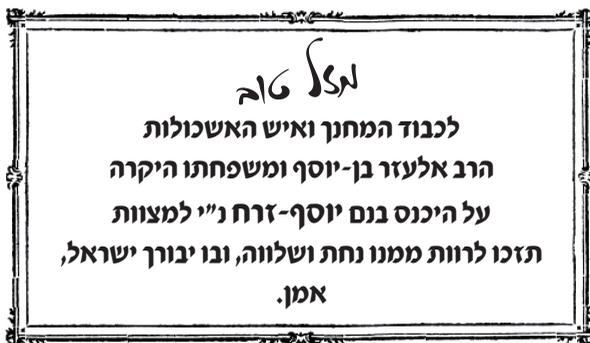
על בסיס המוטו שגילם יעקב יעקב, הרואה למרות הכל את הטוב כאלמנט עיקרי ואף מתביית עליו, ואת הרע כמשני, את האופטימיות שמבטאת לא רק על ערכים תיאורטיים כאלה ואחרים, אלא נשענת על רקע הכרה מרכזית כי מציאותו העמוקה ביותר והאמיתית של כל אדם ואדם באשר הוא – טובה היא במהותה. בכך, נמצא נסללה עבורנו הדרך האופטימאלית שמתרכזת בצמד המילים הטקטיות: "הפרד ומשול", ועניינה היא גלגול את המלאך הטהור החבוי בכל אחד, ולהוציא אותו מן הכוח התיאורטי אל הפועל האידיאלי, לחופש.

ולסיום, הסופר סדני ג'ורג' הופקינס (1919-1999) ניתח זאת: "ההבדל בין איש למלאך הוא פשוט; המלאך הוא בעיקר מבפנים, הבן אדם הוא בעיקר מבחוץ". **הפדגוג הנריק גולדשמיט שנודע בשם העט "יאנוש קורצ'אק" (-1878/9-1942) שלא ניצל את הפריבילגיה שהקנתה לו דמותו הפופולארית שאפשרה לו לא לעלות לרכבת המוות וצעד עם תלמידיו עד לתאי הגזים שם הומתו על ידי הנאצים, סיכם זאת מנקודת זוויתו החינוכית:** "אין ילד רע! יש ילד שרע לו בחייו – והוא מוציא תסכולו – כלפי חוץ."

כאמור, תובנות אלו באו לכלל ביטוי בפתיח פרשתנו.

מסרון

"השלילה - תופעה, הטובה - עובדה"

לתגובות: bethashem@gmail.com מעוניינים ליישם את הדברים בחיי היומיום כמפתח לחיים טובים? 3 טיפים מחכים במיוחד עבורכם באתר "ערכים". גם בפייסבוק. רוצים לקבל את העלון ישירות אל תיבת האימייל שלכם? הגישו בקשה לכתובת הנ"ל והעלון כבר בדרך אליכם

בברכת "שבת שלום ומבורך" לכל הקוראים היקרים מאת העורך וכותב המאמרים - יונתן דדון

העלון מוקדש להצלחה בתורה ויראת שמים ולכל העניינים ברוחניות ובגשמיות של הילדים היקרים והנעימים חיים וויטאל וניתאי בני אילנית